

Нестеренко А., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Мілімко Л.В., к.ю.н., доцент

ПРОБЛЕМА ШТУЧНОЇ ЗМІНИ ПІДСУДНОСТІ ГОСПОДАРСЬКИХ СПРАВ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Одним із найгостріших і найпроблемніших питань, що постає знову і знову на практиці застосування судовими органами процесуального законодавства, є інститут підвідомчості та проблеми, пов'язані зі штучною підміною підсудності, що виступає засобом розподілу компетенції щодо розгляду окремих категорій справ відповідними спеціалізованими судами (цивільними, господарськими, адміністративними тощо).

Порядок передачі господарської справи за підсудністю закріплений частиною першою ст. 31 ГПК України, що максимально забезпечує права сторін на доступ до правосуддя [1].

І.Г. Побірченко наголошував, – підвідомчість виступає міжгалузевим інститутом права, що виконує функцію механізму розподілення правових спорів між різними юрисдикційними органами [2, с. 9]. С.О. Короєд також відзначив, що інститут підвідомчості є обов'язковою умовою законності правосуддя, оскільки забезпечує чітке функціонування судової влади і правильність розгляду та вирішення справ, розмежовуючи предметну компетенцію судів різних юрисдикцій [3, с. 54].

Як зазначив Д. Луспеник, із прийняттям нових ЦПК України та КАС України, у судовій практиці замість двох з'явилися три критерії розмежування компетенції судів різних юрисдикцій: 1) характер і предмет спору; 2) суб'єктний склад; 3) з'ясування, чи не належить справа до за правилами іншого судочинства [4, с. 11]. Раніше ж, загальними критеріями щодо визначення юрисдикції спорів, підвідомчих загальним та господарським судам визнавались: а) суб'єктний склад правовідносин; б) характер спору.

На сьогоднішній день, відповідно до ч. 3 ст. 31 ГПК України, якщо справа не підсудна відповідному господарському суду, то передача справи на розгляд іншого суду за встановленою цим Кодексом підсудністю з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої цієї статті, здійснюється на підставі ухвали суду не пізніше п'яти днів після закінчення строку на її оскарження, а в разі подання скарги - не пізніше п'яти днів після залишення її без задоволення [1].

Такий підхід передачі справи є найбільш обґрунтованим, оскільки господарський суд, обґрунтовуючи відмову в порушенні провадження по справі на підставі неподсудності, має визначити господарський суд, якому підсудна вказана справа; справа передається в межах судів однієї підвідомчості; забезпечується дотримання строків позовної давності (оскільки позов вважається поданим у день звернення до суду, навіть якщо він подається із порушенням правил підсудності); а також відсутнє відстрочення вирішення справи по суті у зв'язку із поверненням позовної заяви позивачу (заявнику) та необхідністю повторного звернення з позовом із дотриманням вимог, закріплених відповідним процесуальним законодавством щодо порядку звернення до суду.

Чинним ГПК України на сторони покладено обов'язок добросовісно користуватися належними їм процесуальними правами (частина перша ст. 43 ГПК України). Проте, на жаль, до штучної зміни підсудності різними шляхами вдаються досить часто.

Отже, одночасно із вирішенням питання про передачу справи за підсудністю та ухвалення відповідного судового рішення повинно вирішуватися і питання про притягнення позивача до відповідальності за зловживання процесуальними правами та накладення на нього певного штрафу. При цьому оскарження ухвал про передачу справи за підсудністю можливе у загальному порядку, визначеному ГПК України, тобто в апеляційному та касаційному порядку.

Для уникнення штучної зміни підсудності необхідно доповнити ст. 43 наступним положенням: «Якщо подання скарги, заяви, клопотання визнається зловживанням процесуальними правами, суд з урахуванням обставин справи повинен застосувати до порушників штрафні санкції та залишити справу без розгляду». Вказані положення допоможуть звести до мінімуму зловживання процесуальними правами, адже знаючи про те, що справу в подальшому суди розглядати не будуть, громадянин буде ставитись до подачі заяви більш відповідально та обдуманно.

Література

1. Побирченко И.Г. Подведомственность хозяйственных споров. Киев: РИО МВД УССР, 1969. 218 с.
2. Короєд С.О. Підвідомчість справ з участю органів державної влади при здійсненні функцій власника. *Судова апеляція*. 2011. № 1. С. 53–62.
3. Луспеник Д. Спорные вопросы юрисдикции дел. *Юридическая практика*. 2007. № 3. С. 11.